

Nikola Zahrádková: Cihla v kontextu moderní architektury. Proměny a významy

Posudek diplomové práce

Téma, které si Nikola Zahrádková pro svou práci zvolila, je mimořádně zajímavé – a nelehké. Fenomén „cihlové“ architektury je po právu součástí všech syntetických prací, jež jsou věnovány počátkům moderní architektury v českých zemích. Jejich zájem je však – poměrně logicky – omezen pouze na momenty, kdy se cihlové stavby dostaly do popředí dobového architektonického hledání a staly se tak synonymem moderní architektury jako takové. Zájem autorky byl odlišný: cílem její práce bylo prozkoumat role a možnosti cihlové struktury nejen v těchto „vrcholných momentech“, ale během dlouhého třicetiletého období moderního architektonického hledání, kterým se architektura první třetiny 20. století vyznačovala.

Práce začíná charakteristikou cihly jako materiálu a krátkou reflexí jejího užití v architektuře od středověku do 19. století. Část věnovanou architektuře před první světovou válkou uvozuje analýza diskuse o moderní architektuře, následovaná kapitolami, věnovanými jednak materiálu a konstrukci, jednak reflexi zahraničních staveb a tvůrců. Následuje přehled tvorby čtyř tvůrců, které autorka považovala vzhledem k tématu za relevantní, tedy Jana Kotěry, Otakara Novotného, Josefa Gočára a Jaroslava Rösslera. Druhou část práce, věnovanou architektuře 20. let, opět uvozuje reflexe dobových architektonických proudů a diskusí. Těžištěm oddílu je opět analýza díla čtyř zmíněných tvůrců, k nimž je připojen ještě Jaroslav Vondrák (a dílčím způsobem také Jindřich Kumpošt). Práci završuje charakteristika stylového zlomu na sklonku 20. let a krátký závěr.

Jak již bylo řečeno, zvolené téma je závažné, avšak zároveň nesnadné. Nikola Zahrádková se do něj pustila s nespornou energií a snahou porozumět dobové situaci z hlediska aktérů i pozdější uměnovědné reflexe, jak ukazují úvodní kapitoly obou oddílů. Je nepochybné, že tyto kapitoly byly pro autorku důležité a že pro její práci měly svůj význam. Jejich forma je však možná až příliš přehledová a názorná: nebylo přeci cílem mapovat zrod moderní architektury, ale zamyslet se nad podněty, které pro dobovou architekturu plynuly s užitím cihly jakožto materiálu se specifickými vlastnostmi a svébytným výtvarným potenciálem. Právě zde se práce poněkud rozpouští v obecných tezí, které sice pomohou porozumět dané době, avšak sledované téma se v nich ztrácí.

Nejsilnější je práce naopak tam, kde se autorka věnuje analýze staveb a jejich zasazení do patřičného kontextu. Právě tato linie, trochu nešťastně přerušená zmíněnými obecnými úvody, je pro vyznění práce klíčová. Volba zkoumaných architektů je logická a dobře odůvodněná: snad by bylo namístě zabývat se jimi ještě intenzivněji a dále rozvinout charakteristiku práce s cihlovou strukturou, která byla u každého z nich specifická a která se – například v pozdních dílech Otakara Novotného – dostala do polohy, kterou lze možná chápat jako zcela specifickou (a výtvarně mimořádně silnou) puristickou odpověď na dobové radikální funkcionalistické proudy.

Za předloženým textem je obrovské množství práce. Autorka prokázala schopnost se v tématu velmi dobře zorientovat a vytyčit v obtížném terénu cestu, která trpělivému čtenáři umožňuje

porozumět možným výtvarným i konstrukčním polohám, v nichž byla cihla používána. Je škoda, že si autorka nenechala dostatek času na „uležení“ práce a – zejména – formulaci adekvátního závěru, který by celé téma syntetizoval. Nic ale není ztraceno: téma je v principu uchopeno správně a k dořčení potřebného se autorka může dostat ve fázi přípravy publikace ve formě stati či článku.

Jsem přesvědčen, že práce naplňuje požadavky kladené na diplomovou práci a doporučuji ji k obhajobě. V hodnocení váhám mezi výborně a velmi dobře s tím, že by známku měla určit vlastní obhajoba.

V Praze, dne 24. 8. 2021.

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.